ETT LYCKLIGT ÄKTENSKAP.

DESS FÖRUTSÄTTNINGAR OCH VILKOR.

AF

E. WALLGREN.

TREDJE TILLÖKTA OCH FÖRBÄTTRADE UPPLAGAN.

Pris: 50 öre.

OCKELBO 1893.
F. E. MAGNUSSONS FÖRLAG.

Kungl. biblioteket
0 0000 000041870

ETT LYCKLIGT ÄKTENSKAP.

DESS FÖRUTSÄTTNINGAR OCH VILKOR.

AF

E. WALLGREN.

TREDJE TILLÖKTA OCH FÖRBÄTTRADE UPPLAGAN.

OCKELBO 1893.
F. E. MAGNUSSONS FÖRLAG.

KONGL. BIBLIOTHEKET STOCKHOLM

Gefle 1893.
Ahlström & Cederbergs Boktryckeri.

Förord till andra upplagan.

Som första upplagan af min bok: »Ett lyckligt äktenskap. Dess förutsättningar och vilkor», slutsåldes utan synnerlig ansträngning på några månader, vågar jag härmed utgifva en ny upplaga, i förhoppning om att äfven denna måtte varda till glädje och välsignelse.

Allrahelst känner jag mig manad dertill, då jag tänker på de många enskildta bref jag erhållit, hvilka alla med beröm och välvilja framhålla min bok såsom nyttig och nödvändig för den troende ungdomen och derför borde spridas öfverallt. I den förvissningen, att Herren kan och vill välsigna denna bok till mången ung mans och qvinnas familjera lycka och glädje, utsänder jag härmed den andra upplagan, något tillökt och förbättrad. Se föröfrigt pressens omdöme om 1:sta upplagan å omslagets 4:de sida!

P. S. På det ingen må tro att min bok är ett hopkok från andra författares verk, vill jag nämna att en stor del af manuskriptet författades 1883, innan ännu Rodhes och Talmages böcker om äktenskapet utkommit.

Mora i Februari 1891.

Författaren.

Inledning.

Författaren af denna lilla skrift har många gånger på offentliga möten i olika delar af vårt land deltagit i afhandlandet af frågor rörande äktenskapet samt dess fordringar och vilkor, och äfven annars i tal och skrift berört frågan; och dervid har jag funnit å ena sidan, att kristna i allmänhet och ungdomen i synnerhet äro djupt intrasserade af detta ämne, emedan det griper in i menniskans djupaste känsloverld och afslöjar antingen ett paradis af sällhet och glädje eller ock ett dagligt martyrium af jämmer och klagan, ack och ve — och å andra sidan har jag funnit, att grof okunnighet och skamligt lättsinne råder bland alltför många rörande ett lyckligt äktenskaps förutsättningar och vilkor, och derför ville jag enligt mångas uppmaning härmed framställa några praktiska råd och lärdomar under förhoppning om, att de skola lända till upplysning och vägledning i och för vinnande af »ett lyckligt äktenskap» — ett mål till hvilket hvarje ung kristen borde sträfva. Ämnet är så mycket vigtigare, som man vet, att alla vilja blifva lyckliga i sitt äktenskap; men om man förbiser de nödvändiga vilkor derför, så får man skörda idel bitterhet och malört istället för välsignelse och glädje. Både Guds ord och erfarenheten bevisa sanningen af detta påstående.

Och om man noggrannt betraktar det äktenskapliga lifvet, såsom det i allmänhet ter sig i verlden, så känner man sig manad att af hjertat bedja den sjunde

bönen i »Fader vår»: Fräls oss ifrån ondo! ty de flestas äktenskap är ett helvete i smått, ett oaflåtligt krig, en kedja af missräkningar och lidanden, ett tvunget fängelse der makarne plåga hvarandra med skorpioner. Under sådana förhållanden äro ock makarna ett hinder för hvarandra att söka det, som ofvantill är, det, som i verklighet kunde tillfredsställa dem, nämligen själens frälsning och den öfversvinneliga sötman af Guds nåd i Kristus Jesus. Ingen hoppets stjerna lyser på deras mörka lefnads himmel; ingen himmelsk tröst blandas i deras sorgebägare, utan allt synes lika dystert och bedröfligt som en stormig decembernatt i Norden. Men det är icke så underligt, att det äktenskapliga lifvet blir fullt med bitterhet och galla, om den onde fritt får regera der, ty såsom menniskornas fiende och en inpiskad brottsling kan han göra det sötaste bittrast, förvandla kärleken till hat och välsignelsen till idel förbannelse. I denna sin mission lyckas han allt för ofta.

Må Gud emellertid förbarma sig öfver den troende ungdomen att också icke den må falla i den förrädiska snaran, utan i stället blifva lyckliga makar, som bilda trefliga och af Herren välsignade hem, der kärlek, frid och harmoni råda!

Och den, som lyder de vinkar och råd, som i denna skrift framställas, skall säkerligen vinna målet, ett välsignadt och ljufligt hem.

Innehåll.

1 kap. *Äktenskapet.*

a) Hvem har instiftat det?
b) Hvarför är det instiftadt?
c) Äktenskapets ändamål.

2 kap. *Nödvändiga förutsättningar för ett lyckligt äktenskap.*

a) Att det börjar enligt Guds vilja.
b) Rätta bevekelsegrunder.
c) Likhet i den religiösa tron.
d) Likhet i uppfostran och bildning.
e) Likhet i ålder.
f) Helsa och harmoni i fysiskt afseende.
g) Ett sedligt lif.

3 kap. *Vilkoren för en god fortsättning inom äktenskapet.*

a) Innerlig gudsfruktan.
b) Ömsesidig förlåtelse.
c) Vördnad och kärlek.
d) Aktgifvande på sina särskilda pligter.
e) Måttlighet.
f) Harmoni i barnuppfostran.

1 Kapitlet.

Äktenskapet.

Äktenskapsinstitutionen är en himmelens gåfva, ett arf från paradiset och följaktligen lika gammal som menskligheten. I Edens lustgård, der Herren Gud, all tings skapare och upphofsman, lät uppväxa allehanda träd, ljufliga till att se och goda till att äta — der vid den klara ström, som vattnade lustgården, vigdes det första brudparet af den allvetande och allvisa Guden — der midt i paradisets härlighet, bland prunkande blommor, doftande liljor och lummiga träd, bland fåglars sång och änglars jubel, firades det första bröllopet, och då spelades den första bröllopsmarschen icke af menniskor utan af himmelens orkester — allt i enlighet med Guds vilja, och såsom ett slutstycke af skapelsen utgjorde denna handling hans faderliga kärlekstriumf och glädje.

Äktenskapet är alltså icke tillkommet för syndens skull, såsom åtskilliga mena, utan det räknar sina anor från paradisets dagar, innan synden ännu hade kastat sina mörka skuggor öfver menniskans tillvaro och lefnadslopp. Derför heter det ock, att då Gud hade fullbordat allt efter sin vilja, »såg han på det han gjort hade och si, det var allt ganska godt».

Hvem har instiftat det?

Af det ofvan sagda framgår att Gud sjelf stiftat äktenskapet i akt och mening, att det skulle lända till menskligheténs välsignelse och fromma. Kristus har äfven stadfäst det såsom en guddomlig institution, och apostlarna ha försvarat det af samma orsak. Men det oaktadt ser man redan i början af nya förbundets tid en grof villfarelse angående äktenskapets betydelse för staten, samhället och familjen utbreda sig bland dem som mer eller mindre voro berörda af kristendomen. Derom talar Paulus i sitt första bref till Tim. sålunda: »Men Anden säger uttryckligen, att i kommande tider skola somliga affalla från tron och hålla sig till onda andars läror, genom lögnares skrymteri, som äro brännmärkta i sitt samvete *och förbjuda äktenskap* och mat, som Gud har skapat för att med tacksägelse mottagas af dem, som tro och hafva lärt känna sanningen». Under 2:dra och 3:dje århundradet utbreddes ju mer och mer den åsigten, att »celibatet» eller »det ogifta ståndet», var mera heligt och Gud behagligt än det gifta, hvadan det till sist blef en allmän lag inom den katolska kyrkan, att åtminstone det högre presterskapet skulle lefva i ogift stånd i enlighet med den stiftade »celibatlagen», ty derigenom troddes det, att de mer skulle blifva lik änglarne. Hänförda af en sådan tanke lemnade äfven lekmän tanken på äktenskap och jordiska sysselsättningar och lefde som eremiter eller »enslingar», och bodde i skogar, berg och öknar, skilda från andra menniskor. Senare slöto de sig tillsammans i s. k. munkföreningar och bygde kloster, der de bodde tillsammans. Äfven qvinnor gjorde på samma sätt och många kloster uppfördes äfven för deras räkning.

Från denna tid hafva vi munkar och nunnor. Dessa skulle nu bland mycket annat äfven försaka äktenskapet och endast på ett andligt sätt äkta Kristus och så blifva hans kyska och trogna brud ända in i döden. Tusende och åter tusende i alla land öfver hela kristenheten lemnade nu under följande århundraden allt jordiskt, såsom de menade, bakom sig: föräldrar, slägt och vänner, försakade äktenskapet och skänkte sina egodelar till kyrkan, och gingo in i kloster, der de hoppades snart blifva helgon. Så går det till ännu inom den katolska kyrkan. Äfven Luther var munk och bodde i kloster, då han började med sin reformation, men sedan han fått sina ögon öppnade öfver den katolska kyrkans villfarelse, så kom han till klarhet äfven med afseende på äktenskapet, hvadan han, såsom han sjelf säger, »tog och gifte sig, djefvulen och påfven till stor förtret». Till och med Oriegenes, hvilken lefde så långt tillbaka som i det tredje århundradet, och som var en så framstående kyrkofader, hade den tron, att det ogifta ståndet var Gud behagligare och mer främjande en kristens tillväxt i nåden än det gifta, hvarför han t. o. m. bar hand på sin egen kropp för att fullkomligt döda begäret efter äktenskaplig sammanlefnad. Denna villfarelse, som utbredde sig så oerhördt och slog så djupa rötter redan i det 3:dje och 4:de århundradet stod under hela medeltiden i sin högsta flor — hvilken tid såsom man kan se af kyrkohistorien blifvit så sorgligt ryktbar genom den allmänna girighet och sedeslöshet, genom de många laster och brott, som så skamligt föröfvades — hade troligen sin grund i några missförstådda bibelställen såsom t. ex. 1 Kor. 7: 8, 32, der det heter: »Men till de

ogifta och enkorna säger jag: De göra rätt om de förblifva ogifta såsom jag» . . . »Den ogifte bekymrar sig om det, som tillhör Herren, huru han skall behaga Herren, men den gifte bekymrar sig om det, som tillhör verlden, huru han skall behaga sin hustru;» samt Upb. 14: 4, der vi läsa: »Dessa äro de, som icke hafva blifvit besmittade med qvinnor, ty de äro jungfrur. Dessa äro de, som följa lammet hvarhelst det går.» Vid en ytlig betraktelse af anförda bibelställen, lösryckta från sitt sammanhang och från den öfriga läran i den heliga skrift, kan man snart komma på den tanken att det är en synnerlig förtjenst inför Gud att försaka äktenskapet och dess förmoner; ja, att det rentaf är ett bevis på att man efterkommit Pauli ord i Gal. 5: 24: »De som Kristus tillhöra hafva korsfäst sitt kött samt med lustar och begärelser». Men både Guds ord och erfarenheten visa oss, att äktenskapet är till ofantlig välsignelse, och att der det föraktas råder upplösning och förderf både i samhället och staten.

Hvarför?

Om vi nu emellertid söka svara på den frågan, hvarför Gud instiftat äktenskapet, skola vi säkerligen komma till insigt om dess djupa betydelse för menskligheten. Då Gud hade planterat lustgården och satt menniskan deruti, så fans der ingen eller intet af de skapade varelserna, hvarmed han kunde meddela sig eller sympatisera; der fans ingen like, ingen som motsvarade hans behof af umgänge. Då sade Herren: »det är icke godt att menniskan är allena. Jag vill göra honom en hjelp, som är honom lik». Dessa ord hafva under alla tider och bland alla folk visat sig ega

en guddomlig auktoritet, ty ett motsvarande behof finnes hos mannen. Det är icke godt för mannen att vara allena hvarken i andligt, sedligt eller lekamligt afseende. Samma förhållande är det äfven med qvinnan. De hafva behof af hvarandras umgänge och sympati. De äro skapade för att komplettera hvarandra, hjelpa hvarandra, älska och omhulda hvarandra i både lust och nöd. Detta är en stående regel, men som ingen regel gifves utan undantag, så är icke heller denna, ty icke alla män och qvinnor äro kallade att träda i äktenskap. Så t. ex. finnes det män och qvinnor, som äro behäftade med kroniska och svåra sjukdomar, eller andra lyten, som i fysiskt afseende äro förhinderliga och omöjliga — och sådana äro naturligtvis icke af Gud kallade att träda i äktenskap. Det skulle blifva för både dem sjelfva och för den, med hvilken de blefvo sammanvigda, en odräglig plåga.

Det finnas äfven män och qvinnor, hvilka, på grund af sin sjelfviskhet och sitt dåliga lynne, äro opassande till äktenskap, ty de kunna ej blifva till verklig glädje och välsignelse för någon. De älska endast sig sjelfva.

Dessutom finnes det män, som äro så dåliga att de med bästa vilja, ej kunna underhålla en familj — och dessa borde nog vara ogifta, ifall de icke äro kloka nog att skaffa sig en hustru, som kan underhålla både dem och familjen! Sådana qvinnor finnas nog, Gud vare lof, men nog äro de tunnsådda.

Detta rör nu undantaget men icke regeln. Emellertid blir mannen — om vi tala i allmänhet — som framsläpar sitt lif i ensamhet orolig, irrande, mjeltsjuk, hård, kall och besynnerlig.

I många fall blir han ock en arm stackare i både lekamligt, moraliskt och andligt afseende. Dessutom känner han tomheten i sin ensliga tillvaro mer än kärt är, och står der såsom ett aflöfvadt träd på en kal hed, när ålderns dagar nalkas — och när han dör, varder hans namn utplånat på jorden. Det är med tanken på denna erfarenhet, som den vise mannen säger: »Liksom då en sparf är flyktig från sitt bo, så är mannen flyktig från sitt hem».

Af historien lära vi äfven, att i de stater och bland de folk, der äktenskapet varit ringaktadt på grund af vissa omständigheter, der har tillbakagång egt rum på alla områden, der har andlig och moralisk ruttenhet, barbari och råhet, sjelfviskhet och njutningslystnad tagit öfverhanden och dess undergång har varit oundviklig. Så var det i det Grekiska och Romerska riket vid tiden för dessa rikens undergång. Så förhåller sig saken i mångt och mycket med Frankrike och andra stater nu för tiden. Erfarenhet, förnuft och uppenbarelse vittna enstämmigt om familjens betydelse. Blott *de* hednafolk, säger en framstående författare, som strängt hållit på familjebandet, hafva nått en högre grad af kultur. Af munkars och nunnors sedliga förfall, dess laster och brott, hvilka historien upprullar för våra blickar, få vi äfven lära samma uttalande på ett praktiskt sätt bekräftadt. Och i samma mån, som mannen sökt vara ensam, utan att binda sig med äktenskapliga band, har antalet af oäkta barn förökats, hvilket statistiken för vår tid nogsamt visar.

Ändamålet.

Gå vi vidare och betrakta äktenskapets ändamål, hvilket vi till någon del allaredan vidrört, så skola vi

äfven derigenom få svar på frågan, hvarför det är instiftadt. Redan af de ord, som Gud uttalade vid den första vigselakten, få vi veta ändamålet. Han sade: »Varen fruktsamma och föröken eder och uppfyllen jorden!» Guds vilja är alltså, att menniskoslägtet skall förökas och uppfylla jorden endast genom det af honom instiftade och helgade äktenskapet. Endast på den vägen, genom äktenskaplig kärlek och innerlighet skulle menniskoslägtet förökas, uppfostras och tillväxa, och individerna således sammanhållas genom sedliga smågrupper, familjerna; och af dessa skulle bildas samhällen och stater. Den folkökning deremot, som utom äktenskap förekommer, stämplas derför såsom brott emot Guds lagar och förordningar. Den är ock till stor förbannelse för både dem, som begått brottet, som för deras barn och för öfrigt för hela samhället. I ett äktenskapligt samlif deremot är det en stor välsignelse att få barn, såsom äfven skriften säger: »Barn äro en Herrans gåfva och lifsfrukt är en skänk». Och den kärlek och glädje, njutning och tillfredsställelse, som äkta makar få erfara af och genom barnen, då de välsignas med sådana, är för den oinvigde, den, som står utom äktenskapet, omöjlig att fatta. Makarna äro ock, der det är såsom det bör vara, till hjelp för hvarandra i både andligt och lekamligt afseende, till ömsesidig tröst och hugsvalelse under tider af sjukdom och nöd — »och delad sorg är hälften sorg» — till förökandet af lifvets glädje, ty »delad glädje är dubbel glädje». De äro ock till ömsesidig hjelp för hvarandra i öfvervinnandet af onda vanor, till dödande af girighet och sjelfviskhet, till förkofran i dygd och gudaktighet. Med andra ord: Äktenskapets ändamål är att skapa hem.

der den menskliga och gudomliga kärleken kunna mötas i innerlig harmoni, der det förlorade paradiset åter till någon del kan återfinnas. Med anledning deraf har äfven någon sagt, att »äktenskapsinstitutionen efter syndafallet flöt ut ur paradiset på floden Heddekel», och blef sedan för mensklIgheten en brygga, på hvilken den åter kunde närma sig dess portar.

I ett hem, som är tillkommet enligt Guds vilja, finnes det högsta jordiska goda, som ett menniskohjerta kan erfara och åtnjuta — der finnes tillfälle till utveckling af de ädlaste och djupaste känslor och begär, som Gud förlänat menskligheten. Derför användes äfven bilden af äktenskapet i den heliga skrift, då den vill framhålla det sköna och innerliga förhållande, som eger rum mellan Kristus och hans församling; och Guds barns tillkommande glädje och lycksalighet framställes såsom ett lyckligt hem.

Finnes väl någon himmelens välsignelse, som är skönare och mera värd vår varmaste tacksamhet än egandet af ett hem, der godhet, mildhet och glädje äro dagliga gäster, der hjertat och ögat kunna sola sig i en verld af kärlek, der sinnet är klart och upphöjdt, der vänner icke blott med ord utan äfven med handlingar, säga till hvarandra: din glädje, din sorg, ditt hopp, din bön är äfven min. Se, huru i en god och lycklig familj alla missförhållanden äro utjämnade, så att allt bildar ett gemensamt element af godhet och skönhet, i hvilket hvarje medlem af familjen finner sitt lif, hvarje kraft sin utveckling, hvarje känsla sitt mottagande och hvarje ren glädje sin spridning. Se, huru tårarna likna himmelens dagg, huru leendet liknar solens ljus, som väcker blommor till lif; och kärleken, kärleken

är den välsignade jordmon, ur hvilken alla frön af godhet och glädje härligen skjuta upp. Lifvet inom en sådan familj är en fortfarande utveckling, en beständig vårdag.»

---

2 KAPITLET.

Nödvändiga förutsättningar för ett lyckligt äktenskap.

a) Guds vilja.

I allt hvad en kristen gör och låter, i det andliga såväl som det lekamliga, i det stora såväl som det lilla, bör han rådfråga sin Gud och fader för att få veta hans vilja och derefter rätta sig, ty den himmelske fadrens goda och behagliga vilja leder den kristne osvikligen till den största lycka och sällhet. Vår Gud, som är i himmelen, och som kan göra hvad han vill, är en fader öfverallt, det fader heter i himmelen och på jorden, och derför kan man tryggt anförtro sig åt hans ledning, väl vetande att han såsom kärleksrik och barmhertig är mera mån om vårt bästa, vårt framtida väl, än vi sjelfva; och dessutom känner han allt, som rör oss, både nu och i framtiden och följaktligen vet bäst, huru han skall ordna våra angelägenheter. Derför uppmanas vi i skriften »att göra våra begär kunniga inför Gud genom bön, åkallan med tacksägelse»; att »förtrösta på honom», att »söka hans ledning»; och hvar nu någon gör så, skall han få förnimma, att det går honom väl, »ty Guds ord är sannfärdigt och hvad han

lofvar, det håller han visserligen». Och ingen kan hvarken ur skriften, historien eller erfarenheten framdraga ett exempel på, att den, som så gjort, blifvit besviken och råkat i olycka och förderf: men väl har man många exempel på, att den, som gått sina egna vägar, hamnat i qval, jämmer och elände. Detta gäller äfven med afseende på äktenskapet, ty i intet, som rör detta lifvet, är en menniska i så stort behof af Guds ledning, som vid val af make eller maka, emedan då många möjligheter till misstag förefinnas. Någon har derföre liknat äktenskapet vid ett lotteri. Emellertid är det vigtigast af allt, om ett äktenskap skall varda lyckligt, att det börjar *enligt Guds vilja,* och att makarna äro öfvertygade om *att Gud har sammanfogat* dem och icke menniskor. Många troende ynglingar och jungfrur synas ock angelägna om att få veta Guds vilja i denna för deras framtida väl eller ve så vigtiga fråga; men många äro äfven allt för lättsinniga, skämtsamma, vankelmodiga och bekymmerslösa, för att kunna med något större allvar fråga efter Guds råd och ledning. De tro och handla såsom om de voro sina egna beträffande val af maka.

Till dessa tala vi icke nu, utan till sådana fromma, samvetsömma, troende ynglingar och jungfrur, hvilka med allvar fråga: Huru skola vi veta Guds vilja? Och huru skola vi veta att vi följa denna vilja och icke vår egen? För att finna ett rätt svar på dessa frågor är det vigtigt att fråga sig först, om man älskar den person, med hvilken man tänker förena sig. Har du, troende yngling eller jungfru, som frågar efter Guds vilja i detta fall, klart för dig sjelf att du älskar, innerligt älskar den person med hvilken du

tänker att förena ditt öde? Om så är bör du noggrannt pröfva om andra förnuftiga förutsättningar finnas för ett lyckligt samlif mellan dig och den person, som du så innerligt älskar. Har din vän, med hvilken du tänker förena dig, äfven motsvarande kärlek till dig jämte öfriga egenskaper och förutsättningar? Om så är bör du vara förvissad om att Gud har sammanfogat eder. Det blir alltså Guds vilja, som sker, då I blifven förenade till ett. Derför, var icke längre ängslig rörande Guds hemlighetsfulla vilja, utan följ ditt hjertas maning och vet, att Gud kan på ett eller annat sätt förhindra eder förening med hvarandra, om han finner att I gån edra egna vägar. I denna fråga, äktenskapsfrågan, har du ingenting annat att rätta dig efter än ditt hjertas maning och ditt förstånd, samt erfarna och visa menniskors råd och anvisningar. I Guds ord fins ingenting, som kan tjena till ledning vid val af make eller maka. Endast i det fall att en troende befryndar sig med verlden i fråga om äktenskap, kan detta ord fälla sitt domsutslag, såsom vi längre ned i vår betraktelse skola visa. Mången frågar ock ängsligt efter Guds vilja, emedan han sjelf ej vet, hvad han vill. Antingen har en sådan kommit i den obehagliga ställningen, att han älskar två personer ungefär lika eller ock ingen så mycket, som han tror, han måste göra för att blifva lycklig. Och huru skall han i detta kinkiga läge kunna pröfva, hvad som är Guds goda och behagliga vilja? Jo, vara lugn och stilla inför Herren till dess han får klart för sig, hvem han älskar mest — dock må han icke under tiden suspendera sitt förstånd utan låta sin kärlek och hängifvenhet deraf pröfvas. Och äfven detta dunkla för-

hållande skall blifva klart. Älskar du deremot endast en, men din kärlek är jämförelsevis, enligt ditt förmenande, ganska liten, så älska med det lilla du har så länge. Är den af äkta slag, så förökas den nog, men är den oren och oädel, så försvinner den snart. Och för öfrigt är det icke sagt att alla ha förmåga att älska lika högt. Nej, somliga menniskor äro mycket kalla och känslolösa af naturen, andra deremot äro idel värme och känsla. Derför har man exempel på att sådana tröga och flegmatiska naturer haft liten kärlek i början af sitt äktenskap, men på grund af föreningen med en liflig, varm och känslofull person blifvit försatta i nära nog »glödgadt tillstånd».

Men framför allt glöm icke, vid val af följeslagare genom lifvet, att pröfva halten af din kärlek jämte öfriga förutsättningar för ett lyckligt äktenskap; och följ sedan ditt förnuft och ditt hjertas känslor! Detta är Guds vilja med afseende på eder. Han skall ock välsigna eder med mycken glädje och frid.

Mången tager ock sina egna känslor och sitt eget tycke för att vara Guds vilja, hvilken vilja de ovilkorligen och med alla till buds stående medel önska med öfvertygelsens hela skärpa framhålla för den, som har äran att vara föremål för deras ömma och varma känslor, i akt och mening att vinna sitt hjertas önskan, oaktadt inga motsvarande känslor förefinnas hos denne. Och många samvetsömma och gudfruktiga jungfrur hafva genom detta oemotståndliga: »Gud vill det», fogat sig i ett äktenskapligt samlif med personer, för hvilka de haft föga sympati och liten eller ingen äktenskaplig kärlek; att ett sådant äktenskap blir allt annat än lyckligt kan var och en förstå.

I sammanhang med hvad ofvan blifvit sagdt rörande Guds vilja kan jag icke uraktlåta att behandla frågan om troendes äktenskap med otrogna, ty många troende ynglingar och jungfrur hafva genom ett dylikt äktenskap ådragit sig otaliga lidanden och — hvad värre är — en del ha ock derigenom blifvit bragta i det eviga förderfvet. Och det värsta af allt var, att de trodde, då de ingingo äktenskap, att det skedde på grund af Guds vilja. Men att så icke var förhållandet, kan hvar och en förstå, som känner till den heliga skrifts lära härom, och jag tror med all säkerhet, att det äfven blir klart för den troende sjelf, då svårigheter och lidanden drabba honom på grund af den ogudaktiga makans beteende. Ty huru skulle deras äktenskap blifva harmoniskt, sällt och lyckligt, då de voro åtskilda i det djupaste, innerligaste och väsendtligaste som berör och beherskar ett menniskohjerta, nämligen i religionen? För öfrigt är det i högsta måtto besynnerligt, att en troende kan eller vill lemna rum i sitt hjerta för äktenskapliga tankar och känslor i förhållande till en otrogen, ty emellan dem råder ju ingen gemenskap, ingen likhet i sinnesförfattning och lifsåskådning. Den ena älskar Kristus och vandrar på den väg, som drager till lifvet, och den andra älskar synden och verlden och vandrar på den väg, som leder till förtappelse. Och huru kunna två så olika element förenas!

Emellertid ser man, att det icke så sällan händer, men då beror det derpå, att den troende ej tager det så allvarligt med sin kristendom, eller ock har han somnat på sin post; och under sådana förhållanden kan han, utan räddhåga för sitt andliga lif, närma sig

de mera verldsfromma sällskapskretsarne. Och ungdomen — huru lätt och rörlig är icke den både i tankar, känslor och grundsatser! Snart är den troende ynglingen eller jungfrun förtjust och förälskad i någon bland det verldsfromma sällskapet — och genast har all besinning och kristlig sans försvunnit! De offentliga predikningarne och de enskildta sammankomsterna omkring Guds ord börja försummas och arbetet i söndagsskolan eller eljes i herrens vingård utöfvas mekaniskt eller ock alldeles åsidosättes. Visserligen förstår han att det är farligt och orätt att ingå i äktenskap med en otrogen, men han tröstar sig dermed, att han eller hon skall genom den älskade blifva dragen till Herren. Detta så mycket mer som de flesta ynglingar, som önska ingå i äktenskapliga underhandlingar med troende jungfrur, närma sig dessa under sken af uppsåt till bättring, gå med på uppbyggelsemöten, aflägga de gröfsta synderna såsom svordom och dryckenskap m. m. Och gå de derjemte in i någon nykterhetsförening, så är det klart — och alla skrupler falla! Äktenskapet fullbordas under de bästa förhoppningar å den troendes sida — men o, ve! efter en tid så går mannen åter till sina forna stallbröder i synden, börjar att dricka och blir så småningom en ogudaktig rumlare. Hemmet blir fattigt, försummadt och till sist ruineradt. Och nu förstår den troende hustrun — ifall icke äfven hon likt mannen blifvit ogudaktig, så som i de flesta fall plägar gå — att det var emot Guds vilja, att hon gifte sig med en otrogen. Nu har hon att bereda sig på ofantliga lidanden och svårigheter, om hon vill tjena Kristus och blifva honom trogen intill ändan. Derjämte kanske hon med fasa får se, att hennes

barn träda i sin faders fotspår och gå bort i synd och last. Allt detta elände hade hon kunnat undkomma, om hon aktat på Guds och samvetets röst. Må derför alla troende ynglingar och jungfrur vakta sig för denna djefvulens snara, som så fint och förtjusande lägges i deras väg! Äro de en gång af kärleken förblindade och fångna, så är det för sent att varna, ty i de flesta fall förklingar den ohördan.

Men för den, som önskar veta Guds vilja och råd härutinnan, vill jag anföra några skriftens ord som tydligen visa vägen. Så t. ex. säger Paulus i 1 Kor. 7: 39, att om mannen dör så har hustrun rättighet att gifta sig med hvem hon vill, *dock endast i Herren,* d. v. s. med en på Herren troende. Dessa ord äro bestämda och afgörande i denna fråga, men jag vill ändå anföra ett ord till af samma Herrans apostel, nämligen 2 Kor. 6: 14, 15. Der läsa vi: Dragen icke i främmande ok med de otrogna, ty hvad gemenskap har rättfärdigheten med orättfärdigheten eller hvad gemenskap har ljuset med mörkret? Och huru förlika sig Kristus och Belial, eller hvad del har en troende med en otrogen? Äfven under gamla förbundets tid var Herren angelägen om att hos sitt folk inskärpa vigten af att icke i äktenskaplig förening träda i gemenskap med hedningarne, ty genom en sådan förening visste han, att det lätteligen kunde bringas på fall och blifva besmittadt genom afguderi. Derom läsa vi i 5 Mos. 7: 3, 4 och Jos. 23: 12, 13. Om nu Herren genom sin heliga Ande får göra dessa språk lefvande för ditt hjerta, unga vän, så att om du skulle blifva frestad att älska en otrogen i denna mening, du må veta, att du bör motstå denna frestelse såsom ond.

Erfarenheten vittnar ock huru farligt det är att underhandla med frestaren härom. Går det så långt, att det blir ömsesidig kärleksförklaring, så händer det stundom att den troende jungfrun blir häfdad och således drager öfver sig mycken skam och vanära för all framtid, utan att derför något äktenskap afslutas. Derför, unga vän, vakta dig för lättsinniga sällskaper! Kom ihåg apostelns ord: »Ondt sällskap förderfvar goda seder».

Till yttermera visso och för att än kraftigare betona, hvad jag velat säga, anföres här nedan en berättelse ur »Pr. Bibeltolken» så lydande: »Vid slutet af en predikan, hållen öfver 4 Mos. 10: 29, berättade en gammal vördnadsvärd predikant följande händelse: En ung man, som för någon tid varit på resa från Egypten till det heliga landet, och som varit nyttig för sina medresande, blef bekant med en vacker, ung qvinna, som var mycket begifven på verldsliga nöjen. Han sökte råd hos några af sina medkristna, som gjorde allt, hvad de kunde, för att hindra honom från att gifta sig med henne, då han lätteligen kunde taga skada till sin själ. Han svarade, att om hon blefve hans hustru, kunde ju han lika gerna blifva medel till hennes omvändelse. De blefvo gifta och efter en kort tid gaf han efter för hennes vilja och följde henne på baler, teatrar och dylika ställen. Han öfvergaf sina kristna trosbröder, återgick till verlden och kom alldeles bort från Herren i otro, synd och verldsväsende. Derefter blef han sjuk och lät då hemta två af sina forna vänner, hvilka bådo med honom. Gud hörde deras bön och återstälde honom till helsan. Han gaf likväl åter vika och blef ånyo sjuk. Han skickade äfven nu efter

sina gudfruktiga vänner, som allvarligt bådo till Gud att bota honom. Han hörde deras böner. Ännu en gång trädde han in på de ogudaktiges väg, ännu en gång hemsöktes han af sjukdom och ännu en gång omgåfvo hans bedjande vänner hans säng. Men denna gång tycktes himmelen vara såsom af koppar för deras böner och de lemnade honom i ett beklagansvärdt tillstånd. Kort efter det de gått ropade han på tjenaren och bad honom gifva sig en stor skål med klart vatten. Han fattade den med båda händerna och drack i det han sade: 'detta är den sista droppe vatten jag hädanefter får smaka.' Strax derpå afled han». Men skulle det nu icke alltid gå så galet, som denna berättelse gifver vid handen, så har en sådan förbindelse med sig åtminstone mycket lidande för denna tiden. Kan du, min unga vän, icke få någon, som är af samma sinne, som du, så var tusende gånger hellre ogift, än att med en ogudaktig gifta dig i olycka! Det har visserligen händt att ett äktenskap blifvit temligen lyckligt, åtminstone efter hvad menniskor kunna se, oaktadt den ena af kontrahenterna varit främmande för en lefvande tro på Kristus; men dessa exempel äro högst få. Och att taga sådana undantag till stöd för en emot skriften stridande handling, är ett farligt experiment, som troligen kommer att sluta obehagligt för vederbörande. Och af egen erfarenhet kan jag säga, att ingen som lefver ett sundt lif i Kristus, känner sig dragen till den ofrälsta ungdomen för att bland dem söka sig en maka. Nej, han hvarken vill eller kan våga ett dylikt experiment!

Men nu torde någon invända att äfven sådana äktenskap, som afslutas mellan troende, stundom blifva

olyckliga, och huru skall man förstå det? Åtminstone icke så som ett sådant förhållande berodde derpå att båda voro troende, utan derpå att någon af dem var en skrymtare, eller ock derpå att nödvändiga förutsättningar i öfrigt icke förefinnes, ty det är icke nog med att båda äro troende, utan härtill komma andra mycket vigtiga faktorer såsom vi i fortsättningen skola visa.

b) **Rätta bevekelsegrunden.**

Den första och största faktorn för ett lyckligt äktenskap är utan tvifvel en djup, innerlig och varm äktenskapskärlek, som måste förefinnas hos dem båda. Denna kärlek, denna himmelens sköna gåfva, är mensklighetens ljufvaste och dyrbaraste klenod. Den har blifvit prisad af författare, besjungen af skalder, framstäld i bild af målarens pensel och fröjdat tusende och åter tusende menniskobarn. Ingenting i verlden kan jämföras med denna kärlek. Den värmer och gläder hjertat, sprider ljus och trefnad allt omkring, föder ädla sjelfuppoffrande grundsatser, skänker mod och handlingskraft och kastar ett gyllene skimmer af hopp och välbehag öfver framtiden. När två unga hjertan smältas tillsammans af denna gudalåga och lofva hvarandra trohet inför Gud och menniskor, då har man hopp om att deras samlif skall blifva ljuft och välsignadt. Men den rena äktenskapliga kärleken må icke sammanblandas med denna häftiga, lidelsefulla, passionerade och flammande kärlek, som understundom framställes i smutsiga teaterspel och tvetydiga eller af orenlighet smittade romaner, ty den kommer från en oren källa, näml. från en genom onda begärelser förderfvad och oren fantasi. En sådan kärlek slocknar så snart, och ingår man i äktenskap, drifven af en

sådan kärlek, har man gjutit galla och bitterhet i lifvets skål och tillåtit den gamla ormen spotta sitt gift i den gemensamma drickskannan. Då försvinner ock den s. k. »smekmånaden» så hastigt och missnöje och knot komma. Men der verklig kärlek finnes, der räcker smekmånaden till lifvets slut, visserligen icke utan frestelser och pröfningar; men dessa låta den sanna kärleken framstå så mycket kostligare och dyrbarare.

Emellertid är det icke alltid, som den sanna äktenskapliga kärleken får vara den bestämmande principen, då det blir fråga om att välja make eller maka, utan härtill bidraga förmögenhetsvilkor, samhällsställning och det yttre utseendet, hvilka i detta fall spela en ofantlig roll äfven ibland dem, som tro sig vara kristna på allvar. Och att dessa saker icke äro att förakta, då de genom en sann kärlek liksom skjutas i bakgrunden och på köpet följa med maken eller makan, är uppenbart för hvar och en. Men som det är t. ex. bland allmogen på landet, att det anses såsom en skandal om en af dess söner eller döttrar skulle ingå i äktenskap med en arbetare eller piga, om de fattade en innerlig kärlek till hvarandra — det är att sätta egodelarna i första och kärleken i andra rummet. Och ibland bondfolket är förmögenheten och samhällsställningen onda mäklare i äktenskapsfrågan. Egendomens läge, penningar på banken, kreaturens mängd och gårdens utseende — allt detta betraktas noggrant, och om partiet synes godt, börja underhandlingarna på sedvanligt sätt och de unga tu lyckönskas af deras föräldrar och vänner. Men hvar är den sanna äktenskapliga kärleken? Ja, den kan ej komma i fråga, der äktenskapet behandlas såsom en affär på vinst och förlust.

Äfven ibland de bildade klasserna, der man hade rättighet att fordra ädlare grundsatser, förekommer som oftast slika affärsmessiga äktenskap, der kärleken och tycket äro så sammanflätade med egendom och penningar att ingen menniska kan utforska hvarpå deras äktenskap hvilar. Under sådana förhållanden är det icke underligt, att deras äktenskap, trots rikedom och ymnighet, blir tomt och ödsligt, för att icke säga bittert.

Och huru många föräldrar göra icke sina barn olyckliga derigenom att de snart sagt tvinga dem — låt vara i kärlek och välmening — att gifta sig med rika personer, som de icke älska. Må barnen sjelfva få bestämma sig i denna fråga, ty de äro mindre behäftade med girighet och verldskärlek, och derför mer klarsynta i fråga om personens goda egenskaper än föräldrarne äro! Och om sonen eller dottern äro gudfruktiga i anda och sanning och derjemte till mogen ålder komna, så är det tillbörligt att föräldrarna lemna denna angelägenhet åt dem; och icke, såsom ofta är händelsen, med lock och pock förmå dem att »dansa efter sin egen pipa».

I många fall ha föräldrarna ingått i äktenskap såsom ogudaktiga och af orätta bevekelsegrunder, och äro följaktligen icke passande att uppträda som rådgifvare för en gudfruktig ungdom, hvars känslor och grundsatser de af egen erfarenhet ej kunna begripa.

Men å andra sidan är det rätt och tillbörligt att barnen fråga sina föräldrar i denna angelägenhet och, försåvidt föräldrarne äro förståndiga och gudfruktiga, äfven lyda deras råd, om kärleken tillåter det, i annat fall må de endast rådfråga Gud och sig sjelfva.

För öfrigt må hvar och en komma ihåg att ett rikt, komfortabelt hem, en fyld börs och en präktig egendom ej kunna skänka lycka i äktenskapet och ersätta kärleken!

Ingen bör derför se så mycket på personens egodelar som på hans gudsfruktan, duglighet, goda karaktär och ädla grundsatser, hans sparsamhet och flit m. m. Finnes detta, då är ingen fara för deras framtida väl. Men att deremot bygga sin framtida lycka på förgängliga ting, egendom eller penningar, är i högsta måtto vanskligt, ty erfarenheten visar att ärfd förmögenhet lätt dunstar bort — och »en gnidare till far har ofta en slösare till son», hvilken såsom äkta man kan börja stort, men många gånger slutar i fattigdom och elände.

Såsom en illustration till det ofvan sagda vill jag anföra en berättelse ur verkligheten: »Det var en gång en förmögen bondson, som kom på den tanken, att han borde resa bort för ett visst ändamål och taga tjenst såsom dräng. Han reste och tog tjenst för ett år hos ett trefligt och välbergadt bondfolk, der han snart kände sig rätt hemmastadd. I familjen funnos tvänne mycket stiliga döttrar, som båda voro giftasvuxna och lediga till äktenskap. Gustaf — så hette den ankomne drängen — började efter en tid att fatta kärlek för Stina, den yngsta dottern. Och som denna kärlek med samma känslor besvarades af Stina, blef deras förhållande allt intimare, hvadan de hade svårt att dölja sitt verkliga uppsåt för husbonden, hvilken ock, då han anade oråd, började med all kraft arbeta derpå, att deras kärleksförbindelse måtte upphöra, emedan Gustaf, såsom han trodde, var fattig; och en så-

dan kunde omöjligen få blifva hans måg. Visserligen var Gustaf gudfruktig, arbetsam och pålitlig, så att hans like i den delen kunde blifva svår att finna, men som han började umgås med sådana tankar, måste han afskedas, ty bonden hade lofvat sin dotters hand åt den rike Jöns i närmaste by. Tidigt en söndagsmorgon framstälde han för Gustaf sina tankar, att han måste undvara honom på grund af vissa omständigheter, och bad honom resa så snart som möjligt. Gustaf ville emellertid veta, hvarför han skulle flytta: om han varit slarfaktig, opålitlig eller försumlig i sitt arbete, eller hvad det kunde vara. »Åh nej», sade bonden, »i den delen vill jag gifva dig det bästa vitsord; men om du är snäll och reser, skall du få hela din årslön, fastän du ej varit här mer än ett halft år, sedan vi förra året gjorde räkning».

Och Gustaf måste foga sig efter hans ord, och flytta. Stina packade in hans kläder i en koffert under många suckar och tårar, och snart stod han resfärdig. Han tackade sitt husbondfolk för all den kärlek och välvilja, som kommit honom till del under den tid han haft den förmånen att bo i deras hus samt önskade till Gud att lycka och välsignelse fortfarande måtte hvila öfver deras hem och härd. Men då han vände sig till Stina för att taga afsked af henne, blef han djupt rörd, då han såg hennes sorg och tårar. Och han sade till henne tröstande: »Gud ställer nog så, att det blir bra, var endast trofast!» Skilsmessans stund var visserligen smärtsam, men icke förtviflad, ty Gustaf kände situationen.

Några dagar derefter kom den rike Jöns och hans fader dit för att helsa på och se till, huru det

stod till med Stina, hvilken, såsom vi hört, skulle enligt föräldrarnas beslut blifva Jöns' hustru.

Fadren förklarade för Stina, att de också nu voro betänkta på att ha ett trolofningskalas. Detta träffade den stackars flickan såsom en blixt från en molnfri himmel. Visserligen hade hon förut blifvit bearbetad i den riktningen, men hon kunde ej på något vis förlika sig med den tanken att blifva hustru åt Jöns, ty hon hade ej den ringaste kärlek till honom. Emellertid måste hon foga sig efter föräldrarnas bestämda vilja och till en del förargad och till en del bedröfvad lofva sin hand åt Jöns. Hon tänkte, att om det ej blefve någon annan råd, så skulle hon säga nej i brudstolen... Men nu blef det annat. En vagn kommer sakta rullande på gården. Bonden ser det och går ut för att artigt mottaga de oväntade främlingarne, två eleganta herrar. »Hvem kunde det vara», tänkte bonden, medan han ordnade derute i skumrasket. När herrarne kommo in kände Stina igen sin älskade Gustaf och föll gråtande i hans armar. De ankomne voro näml. Gustaf och hans fader. Den stackars bonden kom in och kände igen sin dräng och blef dervid ganska förvillad och förbryllad. Men den rike Jöns blef ännu värre deran. Dock, hvad skulle de göra? Det var uppenbart, att Stina älskade Gustaf och ingen annan. Jöns reste derför förargad hem och lemnade hela spektaklet, väl vetande att det skulle aflöpa till hans nackdel. Bonden återigen vände sig halft förargad till Gustaf och frågade honom, hvarför han icke omtalat sin rikedom förut, så hade han mer än gerna fått blifva hans måg. Derpå svarade han helt kort, att han hade önskat sig en maka, som älskade hans

person och icke hans egodelar, och derför hade han handlat såsom han handlat för att vinna sitt mål. Emellertid blef nu Gustaf gift med Stina och de lefde ett lyckligt lif tillsammans i kärlek och förtroende ända in i döden».

I fråga om bevekelsegrunder måste jag äfven med några ord fästa läsarens uppmärksamhet på det yttre utseendet, ty ett vackert ansigte och en treflig figur ha många gånger varit bestämmande i fråga om val af maka. Andra åter fästa intet afseende på den blifvande makans yttre utseende, emedan »den förgås så lätt med åren, och räcker endast i lefnadsvåren». Båda dessa betraktelsesätt äro falska och öfverdrifna, ty om t. ex. en qvinna är vacker och treflig, eger ett hjertligt och intagande sätt, är praktiskt duglig och arbetsam, så kommer detta allt att mycket bidraga till den äktenskapliga sällheten. Men att endast fästa afseende på det yttre hos qvinnan, såsom mången yngling gjort vid val af maka, är ock galet, ty det händer att Salomos ord: »En skön qvinna utan tukt är liksom ett so med ett gyllene spann på näsan», ibland ega sin tillämpning. Ja, en skön qvinna plågas mycket af sin onda genius, behagsjukan; hon är ock stundom högmodig och i samma mån hård och hersklysten. Äfven troende qvinnor af nämda qvalité äro stundom besmittade af detta onda. Och att gifta sig med en skön qvinna, derför att hon är skön, och hvilken ej duger till något annat än att såsom utställningsvara sändas till en badort, eller att stå under ljuskronan i en salong — det är visserligen icke att lägga grund för äktenskaplig lycka och sällhet, ty en man behöfver

icke så mycket en sällskapsdam som framförallt en duglig husmoder.

Det berättas om en framstående blind man, som blifvit gift med en skön qvinna, att han svarade en sin vän, som smickrade honom för hennes skönhets skull: »Ja, det måtte vara sant, jag ser det ej, men känner törnena hvarje dag».

Emellertid är det å andra sidan orätt att ej fästa något afseende på det yttre, utan endast på det inre såsom hjertats och sinnets mildhet och godhet och på hennes praktiska duglighet, ty om det yttre är allt för mycket otrefligt, kommer detta med all säkerhet att i längden inverka menligt på deras äktenskapliga sällhet. I synnerhet kommer det yttre utseendet att spela en stor roll inom äktenskapet, om allt för stor olikhet råder i detta afseende mellan makarne — lyckan flyr då sin kos! Eller, säger icke erfarenheten detsamma? Gud synes ock hafva samma tankar, eftersom han skapat menniskorna af begge könen så olika till det yttre, så att hvar och en kan träffa sin like, åtminstone till det närmaste.

Men de personer, som så hastigt och lätt blifva förälskade, förtjusta och frapperade af det yttre, äro ock i många fall vankelmodiga, lättsinniga och karaktärslösa och likt fjärilen flyga från blomma till blomma, afgifva äktenskapslöften och lika gesvindt bryta dem, ty deras känsliga sinne blir så lätt antändt af andra subjekt. Till sist bli de ändtligt gifta, »sedan de varit kär i tusen».

Men det är icke nog med, att det så tillgår bland »otrons barn», utan den gudfruktiga ungdomen t. o. m råkar i ty fall att att besmittas af tidsandan.

För att undkomma detta onda är det nödvändigt att hvar och en noga pröfvar halten af sin kärlek, innan äktenskapslöfte afgifves, om den är en tillfällig, öfvergående känsla, eller om den är mera djup och innerlig. Först då du vet och är öfvertygad om, att du vill och kan hålla ditt löfte, må du afgifva det, men icke förr.

Både Guds ord och erfarenheten visa oss, huru olyckligt det går den menniska, som lättsinnigt bryter ett äktenskapslöfte. En andens man säger härom: »Det är smärtsamt att se en person, som med ett brutet äktenskapslöfte ingår i äktenskap, ty man kan då på förhand veta, att det blir olyckligt, ty Guds dom försofver sig icke». För min del tror jag dock, att det i vissa fall måste ega rum, men när så bör ske, får hvar och en för sig afgöra inför Guds ansikte. Men har man emellertid gifvit ett äktenskapslöfte, bör man se till, att man kan infria det. I annat fall händer det, att man tillfogar den andra ett lidande, som följer den till grafven eller ock bringar den i vansinnets mörka natt. Och tänk hvilket ansvar den person ådrager sig, som lättsinnigt leker med sina medmenniskors ömmaste känslor! Ja, kunde man se in i alla dessa brustna hjertan, som lida och blöda af denna orsak, så skulle man häpna och förskräckas, ty mycket af detta onda är gömdt för menniskornas blickar, men han, som ransakar hjertan och pröfvar njurar, vet deras klagan och jämmer och han skall nog i sinom tid träffa missdådaren. Derför må alla unga kristna vara på sin vakt, att icke tidsanden måtte få draga dem in i detta lättsinnets och förderfvets hjul,

som förstört så mångens framtid och krossat så mångas hjertan!

c) Likhet i tron.

Religiösa tvister och strider äro obehagliga på hvilken plats de än förekomma, ty de aflägsna menniskornas hjertan från hvarandra och mången gång slita de ömmaste band, förvandla såta vänner till bittra fiender och göra helgedomen till en tummelplats för menskliga lidelser. Både kyrkohistorien och erfarenheten visa oss, att de bittraste och lidelsefullaste strider blifvit utkämpade på grund af olika meningar i den religiösa tron. Men om religiösa strider äfven träda inom hemmets fridlysta område, så äro de så mycket mer vederstyggliga och förderfbringande, som allt derinom bringas till oreda och upplösning. På grund deraf förstå vi, att det är nödvändigt, att likhet i den religiösa tron förefinnes mellan kontrahenterna om äktenskapet skall varda lyckligt, ty det är icke nog med att båda äro troende, ehuru detta är det vigtigaste, utan här gäller äfven att vara öfverens om de vigtigaste punkterna i kristendomen, i annat fall uppstå med all säkerhet svåra slitningar och strider. Om t. ex. äktenskap ingås mellan en luteran och en baptist, huru skola de komma öfverens, om de få barn, då den ena vill att de skola döpas och den andra icke; den ena ser i barndopet »frälsning från synden, döden och djefvulen» och den andra tror, att det är synd och orätt att döpa barn? Den ena af makarne går hit och den andra dit för att söka sin uppbyggelse, och barnen dragas än åt ett håll och än åt ett annat. Följden af allt detta blir ett olyckligt äktenskap, åtmin-

stone till en del, en misslyckad barnauppfostran, ogudaktiga barn och ett stormigt hem.

Rev. Philip Henry brukade gifva sina barn och andra två råd med afseende på äktenskap. Det ena var: »håll dig inom din trosbekännelses gränser». Det andra var: »se till att det fins motsvarighet i ålder, egenskaper, uppfostran och lynne» etc. Han brukade med stöd af 1 Mos. 2: 18, anmärka att der det ej fans någon likhet eller öfverensstämmelse, der var ej mycken hjelp att få. Han sade vanligen till sina barn, med hänsyn till deras val för äktenskap: »välj så att du behagar Gud och dig sjelf och då skall du aldrig misshaga mig».

d) Likhet i uppfostran och bildning.

Alla menskliga karakterer äro mer eller mindre ofullkomliga och skefva och dessutom mycket olika. Den ena menniskan är liflig och qvick i sina vändningar men tillika häftig och vid minsta motsägelse »flammar upp som en tjärtunna». En annan åter är mera trög och flegmatisk och tål många knuffar och tillmälen, innan han visar tecken till sjelfförsvar. Men hvad som är af naturen ofullkomligt i den menskliga karaktären, kan uppfostran och den intellektuela bildningen till en del afhjelpa. En god och rationel uppfostran är egnad att qväfva och tillintetgöra det onda, men understödja och hjelpa det goda till seger. Den, som blifvit fostrad i ett dåligt hem, der trätor och stridigheter af hvarjehanda slag förekommit, har naturligtvis derigenom blifvit i estetiskt och andligt afseende till en del förderfvad, bitter, elak, retlig och ondskefull på många vis, ty det som i hemmet varder utsådt i bar-

nahjertat bär frukt ända in i den sena ålderdomen. Och den, som gifver sina barn en dålig uppfostran, bereder alltså dess blifvande make mycket lidande. Men har man å andra sidan blifvit väl uppfostrad i ett fridfullt och lyckligt hem, der kärlek, vänlighet och gudsfrukan varit rådande, har derigenom blifvit danad att sjelf skapa ett lyckligt hem, der idel glädje och solljus herska, ty äfven det goda, som utsås i barnahjertat, bär frukt för all framtid. Med anledning af detta förhållande säger en vis man, att »en yngling bör först noga utforska, hurudan modern är, innan han begär dotterns hand», ty det ordspråket, som säger, att »äpplet icke faller långt ifrån trädet», är ofta sant. Är modern elak och hersklysten, så blir dottern af samma skrot och korn. Under förlofningstiden och bröllopsdagen kan hon visserligen dölja sin verkliga natur, men i sinom tid skall söndags- och sällskapsdrägten falla af och hvardagslynnet sticka ut genom det tunna skinnet, och då skola hvassa, ondskefulla ord likt en forsande ström dränka din äktenskapliga lycksalighet. Dessa reflexioner ha äfven tillämpning på mannen, ty äfven han har fått sina intryck från hemmet.

Men skulle det nu vara så olyckligt, att man fått en dålig uppfostran, har man det oaktadt ingen anledning att förtvifla, ty man kan genom Guds nåd och ihärdigt arbete på sjelfförbättring till en del åtminstone bota hvad hemmet förderfvat. Mången måste dock i lifvets hårda skola lära hvad hemmet försummat och ej kunde gifva.

Framförallt bör man öfverlemna sig åt Kristus, hvilken har makt på jorden att förlåta synder och hela

brister samt omskapa en menniska till hjerta, håg och sinne.

Hvad vi här sagt gäller särskildt den andliga eller själiska uppfostran, om vi så få kalla den. Och råder för mycken olikhet i denna, så blir äktenskapet utan allt tvifvel stormigt, men om någon olikhet i temperamentet förekommer, så skadar det icke, ty i så fall kunna de komplettera hvarandra, så att de icke falla hvarken till höger eller venster.

Men äfven den materiella uppfostran har sin betydelse. Olika vanor och yttre bruk kunna mången gång inverka störande på den familjera lyckan. Så t. ex. om en man, som älskar ordning och renlighet — och det göra ju alla män? — gifter sig med en qvinna, som, i stället för att göra hemmet snygt och inbjudande, förvandlar det till en smutsig, stinkande håla, så kan han omöjligen känna sig tillfredsstäld och lycklig. Men är qvinnan deremot uppfostad till renlighet och ordning och håller sig sjelf såväl som barnen rena och snygga och hemmet ordnadt och trefligt, så vinner hon derigenom mannens synnerliga aktning och kärlek och bidrager mycket till den familjera lyckan och trefnaden. Sammalunda blir förhållandat om qvinnan fått en praktisk uppfostran, så att hon är sparsam, hushållsaktig och kunnig i hemmets alla göromål. Men är hon å andra sidan slösaktig, anspråksfull, och dessutom oduglig för de nödvändigaste göromålen, så hjelper det icke, att hon kan spela piano, läsa franska och brodera vackert, hon blir i alla fall en plåga för mannen. Hvar och en bör söka sig en maka, som är uppfostrad till duglighet för det stånd, han tillhör, eller det embete, han tänker bekläda.

På samma sätt gäller det för qvinnan att se till, att hennes blifvande make icke endast är snäll och kärleksfull utan ock duglig att försörja en familj, sparsam och driftig, så att han icke lägger försörjningsbestyren på qvinnan eller ock låter fattigdomen komma in i familjen, ty då händer ofta att kärleken går ut.

Hvad nu åter olikhet i bildning beträffar så tror jag, att om makarna stå på allt för långt afstånd ifrån hvarandra i detta hänseende, kunna de ej förstå och rätt sympatisera med hvarandra. Om t. ex. en lärd och bildad man äktar en obildad och okunnig qvinna, tänker jag, att han mer än en gång får ångra en slik mesallians, ty hur skulle hon kunna inträssera honom och tvärtom? De komme att röra sig i alltför olika sferer: Den ena kunde ej obesväradt röra sig i den umgängeskrets och bland de ämnen, der den andre hade sitt största nöje.

Följden deraf blefve den, att, eftersom »qvinnan är mannens ära» såsom Paulus säger, han finge vanära genom henne. Men ännu oförnuftigare blir det, om qvinnan är vida öfverlägsen mannen både i kunskap och bildning, ty då, om någonsin, kommer han under toffeln. Och der lär det icke vara hugnesamt att bo. Må derför Gud frälsa alla män från ett sådant elände!

e) Likhet i ålder.

Åldern har ock sin betydelse för ett lyckligt äktenskap. Sent ingångna äktenskap kunna aldrig blifva fullt lyckliga, äfven om alla andra förutsättningar förefinnas — detta är enligt naturens lagar — ty om man låter den af Paulus omtalade »giftasåldern» gå

sig ur händerna och gifter sig först vid 30 à 40 år — detta gäller särskildt qvinnan — så saknar man den värma och kärlek, den sympatiska, lifliga känsla, den spirituella kraft, som fordras för grundläggandet af ett lyckligt äktenskap. Och allt detta finnes i högsta grad under den s. k. »giftasåldern» både hos mannen och qvinnan. Försummar man denna period så är det nog bäst att vara ensam.

För tidigt ingångna äktenskap äro ock skadliga, ty under sådana förhållanden är man icke mogen hvarken till förståndet eller omdömet, så att man kan träffa ett rätt val. Dessutom lider den kroppsliga organismen deraf såväl som deras afkomma. Men det är icke nog, att den ena af kontrahenterna befinner sig i giftasåldern, utan här gäller att båda äro i detta stadium, om de skola förstå hvarandras känslor och sammansmälta till ett och således afsluta ett naturenligt och lyckligt äktenskap. Dessa grundsatser synas äfven Gud sanktionera, i det att han hvarje år skapar ungefär lika många menniskor af begge könen. Derför må hvar och en besinna, att om allt för stor olikhet i ålder förekommer — isynnerhet om qvinnan är många år äldre än mannen — mellan makar, så blir det aldrig bra, utan blir det tvärtom till stora frestelser för mannen, såsom erfarenheten nogsamt bekräftar.

f) Helsa och harmoni i fysiskt hänseende.

Helsan är en dyrbar skatt, en välsignad gåfva, för hviken man aldrig tillfullo kan tacka Gud. Den, som eger en god helsa, är rik och lycklig, — åtminstone borde han känna det så — men den, som saknar denna skänk, är olycklig och beklagansvärd, äfven

om han bodde i ett palats och förfogade öfver alla verldens rikedomar. Men det är icke nog med att den, som är sjuk, får plågas och lida, utan äfven den, som står honom närmast, måste till en del erfara samma vedermöda. Med anledning deraf är det nödvändigt för hvar och en, som önskar lefva i ro och glädje, att försåvidt på honom beror, aflägsna det onda ifrån sig. Men huru många fråga efter helsan, då de välja sig maka eller make? Emellertid är det nödvändigt att båda äro i besittning af fysisk helsa och en fullt utvecklad organism samt harmoniera äfven i det rent sinnliga, om äktenskapet skall blifva lyckligt och uppfylla sitt ändamål, hvarför en läkare borde få mer att skaffa med äktenskapet, än hvad nu är fallet. De unga tu, som tänka knyta hymens band, borde få läkarebetyg på, att de äro friska och ej behäftade med sådana sjukdomar eller lyten, som komma att inverka skadligt på deras äktenskapliga samlif eller deras afkomma. Saknar man dessa förutsättningar eller är behäftad med kroniska lidanden, hvilka med all säkerhet äro förderfliga för familjelifvet, så borde man icke ingå i äktenskapet, ty troligt är, att Gud aldrig ämnat en sådan för det äkta ståndet.

Och att gifta sig med en person, som man på förhand vet vara sjuklig, är att öfvermodigt kasta sig sjelf i eländet. En läkare går till och med så långt i denna punkt, att han påstår, att det icke är rådligt att gifta sig med en person, som är af en familj, hvilken är behäftad med kroniska sjukdomar och lidanden, såsom lungsot, nervsvaghet eller vansinne.

Om t. ex. en frisk och kraftig qvinna ingår i äktenskap med en lungsigtig och svag maskulina stac-

kare, så må man icke förundra sig, om hon känner sig besviken och att deras samlif blir fullt med törne och tistel. Lika galet blir det om en frisk och kraftig man gifter sig med en svag och med alla möjliga krämpor behäftad qvinna, ty »de passa icke för hvarandra». Och äro båda svaga och sjukliga, så är det ännu sämre, ty då blifva äfven deras barn i många fall svaga och klena eller rentaf genom den engelska sjukan eller skrofler förderfvade. Men hvem frågar efter slikt, då äktenskap afslutas? Mången anser derför mitt reflekterande såsom barnsligheter och äro färdiga att möta mina alltför förnumstiga — såsom de tycka — resonemang med dessa apostoliska ord: »Tag ditt förnuft till fånga under trons lydnad!» Sant, mina vänner! Men den nakna verkligheten är sådan som här blifvit sagdt och derför skall den respekteras af erfarenheten om icke af teorien. Och den der råd lyder han är vis.

g) Ett sedligt lif.

Till slut vilja vi framhålla nödvändigheten af ett sedligt lif före äktenskapet, ty i många fall har ett olyckligt äktenskap sin grund i tidiga utsväfningar och svåra ungdomssynder, hvarigenom deras helsa och fysiska kraft blifvit förstörd. Isynnerhet är den smygande fienden, sjelfbefläckelsen, åt hvilken många af vår tids ungdom hemfallit, till stor skada för det äktenskapliga lifvet, ty den förderfvar kroppens ädlaste organer och förtorkar dess lifskälla, den angriper nervsystemet och, med ett ord sagt, ruinerar menniskan till både kropp och själ. Så förskräcklig är sjelfbefläckelselasten till sina följder enligt många läkares

enstämmiga vittnesbörd, isynnerhet om denna last börjar att öfvas vid alltför unga år, innan organismen ännu blifvit fullt utvecklad, och ohejdadt utöfvas i många år. Har man endast en liten tid öfvat denna last, och det först vid en mogen ålder, så medför den inga svårare följder för det äktenskapliga umgänget, men utan skada är den icke. Derför är det i högsta måtto bedröfligt om en genom sjelfbefläckelse ruinerad man ingår äktenskap med en frisk och af oskuld blomstrande qvinna. Han kan omöjligen med bästa vilja och största ansträngning uppfylla äktenskapets ändamål och vinna hennes aktning och kärlek — ett sådant äktenskap blir totalt förstördt redan i sin begynnelse. Och skulle de få barn, så blifva dessa svaga, sjukliga och eländiga, om de icke dö redan i begynnelsen af sin tillvaro här i verlden. De ha nämligen föga lifskraft till att motstå tidens stormar, hvarför de ock i de flesta fall vissna och dö i den späda åldern.

Och den, som oaktadt sin förstörda organism, ingår i äktenskap med en ren jungfru, begår en svår synd både mot Gud och henne. Samma är förhållandet om qvinnan begår likadan öfverträdelse, ty »här är ingen åtskilnad». Emellertid är det godt att sjelfbefläckelsen i de flesta fall tillintetgör det fysiska begäret efter naturligt umgänge, så att den lastbare afskyr det äktenskapliga lifvet och sålunda frälsar en annan från att stupa i eländet med honom.

Men det är ock lika nödvändigt, att man före äktenskapet lefver ett kyskt och sedligt lif i förhållande till det andra könet, ifall man önskar blifva lycklig i sitt äktenskap, ty äfven denna synd har straff

med sig, ehuru den icke är så ruinerande för kropp och själ, som den ofvan skildrade. Och det är icke nog med att den, som lefver otuktigt, syndar mot Gud och sin egen kropp, utan han syndar ock på ett förskräckligt sätt emot den blifvande maken och lägger en god grund för äktenskaplig olycka.

Läser man Mose lag angående denna fråga, så skall man finna, att äfven Gud fordom varit nogräknad. Om en jungfru i Israel blef beskyld af sin äkta man, att hon under sitt jungfruskap begått horeri och icke kunde bevisa sin oskuld inför stadens äldste, så skulle hon föras utom lägret och stenas. Derom kunna vi läsa i 5 Mos. 22: 13—21.

Detta straff drabbade isynnerhet den, som före äktenskapet doldt sitt syndiga lefverne för sin blifvande man. Hade hon öppet och ärligt bekänt sitt brott, så hade hon troligen sluppit med mindre.

Emellertid är det ganska svårt — men icke omöjligt — för en jungfru att bevara sig ren och obesmittad såsom förhållandena äro inom åtskilliga orter på landsbygden, der det s. k. nattlöperiet florerar. På dessa trakter är det nämligen vanligt att jungfrun under hela sin ungdomstid delar nattläger med än den ena och än den andra af bygdens unga män. Slutligen får hon en bestämd friare, som regelbundet och så ofta som möjligt besöker henne om nätterna en längre tid, hvarefter de gifta sig. Dch då händer det icke sällan att qvinnan förlorat sin oskuld.

Nattlöperiet är en hednisk och i högsta grad skamlig osed, hvilken förnedrar qvinnan till det yttersta och bidrager mycket till ett otuktigt oah syndigt lefverne. Och att äktenskapet under sådana förutsättningar

blir allt annat än behagligt, borde hvar och en förstå. Må derför alla jungfrur på grund af sin blygsamhet med all kraft protestera mot denna vederstyggliga och skamliga osed! En reform i detta syfte är behöflig och kan endast hafva åsyftad verkan om den utgår från eder.

Att den troende ungdomen icke lefver i denna styggelse är klart, men många af dem äro med på denna slippriga väg en längre tid, innan de blifva troende och då, om de såsom ogudaktiga lefvat i otukt, hafva de det fysiska onda qvar näml. en förderfvad oskuld, äfven om de hafva förlåtelse för sina synder. Under sådana förhållanden fordrar ärligheten hos den troende, att han för sin blifvande make eller maka framlägger sitt förflutna lif i en rätt dager, försåvidt han derigenom kan undanrödja annars kommande svårigheter i deras äktenskap.

Emellertid måste jag härmed sluta mina betraktelser med den önskan att det sagda må lända mången till nytta och välsignelse.

---

2 Kapitlet.

Vilkoren för en god fortsättning af äktenskapet.

a) Innerlig gudsfruktan.

Har man nu enligt de grundsatser, som i föregående kapitel äro angifna såsom rätta, ingått i äkten-

skap, så är man med all säkerhet lycklig. Den ljufva ungdomstiden är visserligen förbi, men saknaden kännes icke, ty inom äktenskapet har man funnit något som fullt ersätter det, man förlorat.

Allt synes i början så ljust och behagligt för de unga makarna. Solen kastar en flod af ljus öfver deras framtidshimmel, och kärleken, den varma, glödande kärleken, omgifver dem öfverallt med ett gyllene rosenskimmer och frammanar känslor så ljufva och behagliga, som endast lyckliga makar vid denna tid kunna förstå och erfara. Och kärleken, denna i himmelen och bland menniskor så mägtige herskare, ledare och vägvisare, fattar med sin hand om rodret på deras lifs farkost och styr hän öfver de svallande djupen emot det förlorade paradisets portar. Men snart få de erfara storm och oväder på sin lyckliga färd. De kasta sina blickar ut öfver tidens haf och dervid blifva de varse att många lidit skeppsbrott på sin äktenskapliga lycka. Mellan frestelser, bränningar och skär på tidens oroliga haf, ha många före dem seglat i qvaf, ehuru de i början hade rätt kurs med god vind. Orsaken till deras beklagliga öde är troligen den, att de ej genom oaflåtlig bön och innerlig gudsfruktan höllo djefvulen på afstånd, utan tilläto, att detta »hafvets vidunder» ,»den store Leviathan», såsom Job kallur den onde, rycka bort kärlekens roder, hvarefter han uppväckte syndens och ondskans stormar, som med vildt raseri slungade dem mot den eviga dödens klippor. De hade glömt eller försummat att, såsom Jesus säger, vaka och bedja, till dess denna verldens gud kom in i båten och då var det försent. Unga lyckliga makar må derför besinna, att deras ve-

dersakare, djefvulen, går omkring såsom ett rytande lejon, sökande hvem han uppsluka må. Och han, som icke skämdes att gå in i paradiset och föra det första lyckliga paret ut i olycka och jämmer, skall säkerligen icke skona eder, utan göra sitt yttersta för att vinna sitt mål. Men här gäller det »att ikläda sig hela Guds vapenrustning och med andens tveeggade svärd tillbakaslå djefvulens listiga anlopp». Och den, som så gör, skall vinna en härlig seger genom Jesus Kristus och bevara hemmets fridlysta område från att blifva en tummelplats för menskliga lidelser.

Ihågkommande att den rena äktenskapliga kärleken endast kan växa, mogna och fullkomnas i en djup och innerlig gudsfruktan, då den befuktas af nådens dagg och värmes af rättfärdighetens sol, Jesus Kristus.

Men dermed hafva vi naturligtvis icke förnekat att äfven många äktenskap, som afslutas mellan otrogna, kunna vara och blifva rätt lyckliga; men såsom troende äro de mest lyckliga, försåvidt att det i öfrigt går rätt till, och det är denna sanning vi önska förfäkta.

b) **Ömsesidig förlåtelse.**

Att skrifva och tala om förlåtelse i sammanhang med ett lyckligt äktenskap, förefaller mången högst besynnerligt. Men om man besinnar, att det lyckligaste äktenskap har sina frestelser och svårigheter, och att de fullkomligaste menniskor hafva många fel och svagheter, så inser hvar och en att öfverseende och förlåtelse makar emellan är af nöden för ett lyckligt samlif. Många förlofvade tro dock på grund af sin innerliga men obepröfvade kärlek att något sådant som förlåtelse aldrig skall behöfva tillämpas inom deras

sälla äktenskap. Men en senare erfarenhet torde frälsa dem från denna ljufva villfarelse.

Visserligen säges det att »grekerna målade kärleken blind», d. v. s. så beskaffad, att han ej såg fel eller lyten på sitt objekt, men inom äktenskapet kan ej denna sats tillämpas, ty der ser man nog felen, mången i förstorad skala. Men det beror naturligt icke på kärleken makar emellan, att de se fel på hvarandra, utan derpå att de närmare få lära känna hvarandra, hvarvid äfven deras svaga sidor komma i dagen. Men då gäller det för kärleken att träda emellan och öfverskyla och förlåta, i annat fall börja misshälligheter att uppstå. Olika vanor från hemmet, olika karaktär och lynne hjelpas åt att ösa vatten på deras familjealtare för att om möjligt släcka den eld, som deras hjertan tände i början af deras äktenskap. Men då gäller det att afleda detta kylande vatten genom en ventil, som heter »ömsesidig förlåtelse».

Äfven andra orsaker kunna störande inverka på deras lycka och glädje. Båda äro t. ex. i någon mon egenkära, envisa och häftiga, och då kan det lätt hända att de törna ihop, hvarvid en liflig disputation uppstår, som kanske afslutar med onda, skarpa tillmälen å ömse sidor. Det blir hårdt mot hårdt, sa' flintan till stålet. Naturligtvis tycker hvar och en för sig att han har rätt och den andre orätt. Sådana tvister hafva vanligtvis sin grund i högst obetydliga småsaker. Men den af makarna, som tager första steget till reträtt och beder om förlåtelse, afväpnar äfven sin motståndare och åstadkommer en salig försoning. Detta steg borde naturligtvis qvinnan taga, ty hon skall enligt apostelens ord »vara sin man underdånig

i allt», men föga gagnar det att mannen under en tvist läser hustaflan för henne, ty derigenom blir det värre. Derför bör den, som klokast är, tiga stilla och genom ödmjukhet och förlåtelse söka afleda molnet, innan det urladdar sina åskor öfver familjehärden.

Emellertid lär det finnas en »ond genius», som af gammalt blifvit känd under namn af »äktenskaps-djefvulen», och som icke aktar för rof att träda emellan makarna och förstora den enes fel för den andre, så att de se hvarandra i skuggan af hans person; och då, om han lyckas i sitt experiment, uppstår missnöje å ömse sidor. Må makarna derför genom ödmjukhet och ömsesidig förlåtelse hjelpas åt att fånga de »små räfvarna», »onda blickar», »missnöje» och »knot» m. fl., som den onde släppt in i vingården till att förderfva den. Och genom Guds nåd skola de lyckas bevara sitt hem från det onda.

c) Vördnad och kärlek.

Att äkta makar i begynnelsen af sitt äktenskap hafva vördnad och aktning för hvarandra är utom allt tvifvel, ty då tala de om och till hvarandra med synnerlig ömhet och kärlek, och då uppföra de sig mot hvarandra på ett sätt som förestafvas af dessa grundsatser. Men i många fall härrör denna aktning och vördnad från den falska föreställningen, att det älskade föremålet var en god engel eller åtminstone en felfri menniska, och då man sedermera genom den dagliga sammanlefnaden upptäcker verkliga fel och svagheter hos samma föremål, så blir mången helt annorlunda till sinnes.

Emellertid bör hvar och en besinna, att det under fortsättningen af det äktenskapliga lifvet är knapt möj-

ligt, att icke man och hustru hos hvarandra skola upptäcka fel, dem de icke väntat finna. Men detta förhållande bevisar icke, att de unga makarna vid äktenskapets början sökt bedraga hvarandra. Ungdomskärleken, liksom den kristliga kärleken, med hvilken den har mycket gemensamt, tror allting, hoppas allting. Till denna kärlek lägger tid och erfarenhet omdömes- och iakttagelseförmåga, utan att derför kärleken behöfver förminskas. Makarnes karaktärer öppna sig mer och mer för hvarandra och det förtroliga, oafbrutna umgänget uppenbarar större eller mindre skefheter i tänkesätt och vandel, hvilka under det hänförda tillstånd, som ofta utmärker den första kärlekens tid, alldeles undgått uppmärksamheten. Detta oaktadt är det nödvändigt att samma högaktning bibehålles mellan äkta makar, ty den är kärlekens starkaste stöd. Förhållandet mellan äkta makar borde derför städse utmärkas af den högsta ömsesidiga högaktning i det minsta som i det största. Den ena maken bör icke småaktigt uppsöka fel hos den andre eller mikroskopiskt undersöka dem, som icke kunna döljas. Inga sårande, stickande ord, inga föraktliga tillmälen, ingen ohöflighet, ingen köld eller liknöjdhet — intet af detta får förekomma i deras umgänge; må de i stället förekomma hvarandra med inbördes heder och vid alla tillfällen visa hvarandra en kärleksfull uppmärksamhet. Men bedröfligt är det om den ena maken genom ord eller handling skulle söka nedsätta den andra i menniskors aktning. Om då den inbördes aktningen går förlorad, är den skulden, som begick denna dårskap.

Emellertid må det vara både angeläget att nära och omsorgsfullt vårda den äktenskapliga kärleken, ty

ehuru den är varm i sin betydelse kan den dock till slut kallna. Kärleken är i alla fall den gyllene tråd, som genomlöper och sammanhåller alla kristliga dygder såsom vördnad, ödmjukhet, mildhet, trohet, långmodighet, genom och af hvilka deras äktenskapliga lycka uppbygges och underhålles.

Men kärleken kan icke döljas eller ligga overksam. Till denna kärleks natur hör att den med välbehag låter blicken hvila vid det älskade föremålets goda egenskaper, att den alltid är färdig att befordra makens bästa, att på ett grannlaga sätt påpeka medel och tillfällen för honom att vara gagnelig och sedan glädjas öfver den framgång, hvarmed hans bemödanden krönts. Den gör den älskades fröjder och sorger till sina, deltager med det varmaste inträsse i allt hvad som rör honom. I hans sällskap finner han sin högsta förnöjelse; i uppfyllandet af hans önskningar och befordrandet af hans välfärd och anseende sin största glädje. Den äktenskapliga kärleken upphäfver sjelfviskheten. Om nu en sådan kärlek får regera makarnes hjertan, så tager det aldrig slut på den s. k. smekmånaden.

»Men», säger en författare, »vill du framställa för min blick en bild af sann äktenskaplig lycka, visa mig då icke brud och brudgumme i början af deras äktenskap, då den första kärleken ännu lågar i deras hjertan; nej, låt mig se ett äkta par, hvars trohet och kärlek pröfvats under loppet af ett fjerdedels århundrade och som under denna tidrymd med alla dess vexlingar ännu innerligare sammansmält och hvars tillgifvenhet, om än saknande sommardagens hetta, liknar en mild höstdags solsken, ljufligt och värmande

såsom detta och skönt belysande höstens mångskiftande färgprakt».

d) Aktgifvande på deras särskilda pligter.

Af den heliga skrift finner man en säker ledning vid betraktandet af denna punkt. Der framställes makarnes ömsesidiga platser och äfven välsignelsen af att iakttaga dem. Hvad mannen beträffar, så heter det om honom, att »han är hustruns hufvud, såsom Kristus är församlingens», att han »bör älska sin hustru, såsom Kristus församlingen» och att icke vara »bitter mot henne». Vidare säger Petrus: »Sammalunda mån ock I män umgås förståndigt med det qvinliga kärilet, såsom det svagare, och visa dem heder såsom äfven medarfvingar till lifvets nåd, på det att edra böner icke må förhindras». Af det anförda framgår, att mannen bör vara den ledande och styrande inom familjen, men på samma gång bör han vara såsom Kristus, kärleksfull och barmhertig. Han skall med andra ord regera sitt hus i Kristi Anda och sinne, vara mild och vänlig, förståndig och beskyddande öm mot sin maka, bevisa henne heder och uppmuntra henne i hennes många gånger tålamodspröfvande kall. Honom tillkommer det ock att draga försorg om hemmets både timliga och andliga behof.

Om nu mannen studerar denna del af hustaflan, som handlar om hans pligter, och beder Gud om nåd att inom äktenskapet kunna praktisera dem, så får han hvarken tid eller lust, att, såsom stundom händer, studera hustruns del af hustaflan för att dermed vid tillfälle tukta henne.

Qvinnans pligt är, enligt den heliga skrift, att vara sin man underdånig i allt såsom församlingen är Kristus undergifven; att »hon vördar sin man» och ej »söker råda öfver honom, utan hon bör vara i stillhet». Vidare säger Petrus: »Sammalunda varen ock I hustrur edra män undergifna, på det att, äfven om några icke tro ordet, de må genom hustrurnas umgängelse vinnas utan ord, när de förmärka eder kyska umgängelse i fruktan».

Erfarenheten bekräftar ock, att qvinnan af naturen är danad att i enlighet med Guds rådslut intaga en i förhållande till mannen undergifven plats inom familjen. Men det är icke trälens undergifvenhet för sin herre, utan en frivillig med den största kärlek förenad undergifvenhet, som i stället för att inskränka hennes frihet och göra henne olycklig, tvärtom skänker henne mycken välsignelse och stor glädje. I hemmets trånga sfer, i hvad som rör hushållningen och köksbestyren, är hon deremot sin egen herre, och äfven till en del i fråga om barnens uppfostran. Och om qvinnan godvilligt intager den plats, som Gud anvisat henne, och för hvilken Gud af naturen danat henne, så blir hon med all säkerhet lyckligast, allrahelst som hon icke anbefalles att vara sin man underdånig i det, som strider emot Guds ord.

Angående qvinnans ställning till mannen säger en engelsk författare, B. King, följande tänkvärda ord: »Qvinnan skapades af ett ben: och blott af ett enda, på det hon icke skulle blifva hårdnackad och envis. Det ben, som togs, säges vara ett refben, det slags ben, som lättast kunde undvaras, emedan det fanns många sådana: ett sidoref, ej ett hufvudben, ty qvin-

nan skulle ej hafva välde öfver mannen: ej heller ett ben från foten, ty hon är ingen slafvinna utan en medhjelperska. Ett ben, ej taget från någon främre del af kroppen, hon är icke *preàlata,* har intet företräde för mannen; ej från någon bakre del, hon är icke städ bakom mannen, utan ett ben från sidan, från den mellersta och sjelfständiga delen, till bevis för att hon är en följeslagerska och »din förbundshustru». Hon är skapad af ett ben, som har sin plats under armen, ty mannen skall beskydda och försvara qvinnan. Ett ben ej långt ifrån hans hjerta, på det han må komma ihåg att han bör hysa tillgifvenhet och kärlek för qvinnan. Ett ben från den venstra sidan enligt mångas antagande, emedan hjertat har sin plats der, för att lära det en innerlig kärlek bör råda emellan äkta par».

Vidare är det hustruns pligt att taga vara på och sparsamt hushålla med det, som mannen genom sitt arbete förvärfvat. Om hon deremot är slösaktig, lat och likgiltig i uppfyllandet af sina husmoderliga pligter, så inverkar detta högst förderfligt på deras äktenskapliga lycka. En man kan icke blifva annat än förargad eller åtminstone bedröfvad, då ingenting vill förslå i hemmet, huru mycket han än förtjenar. Äfven är det hustruns pligt att göra hemmet snyggt och inbjudande, försåvidt på henne beror, att hålla barnen rena samt i allo vara mild och vänlig, såsom det anstår en kristen qvinna. I så fall blir hon hemmets sol, en tröstande engel och en doftande ros.

Men andra känslor måste intaga mannens hjerta då han finner hemmet snuskigt och oordnadt, barnen trasiga och smutsiga och hon sjelf vämjeligt tillpyntad

— en kontrast mot fästmön — och dessutom vresig och larmande. Det är icke underligt att mannen under sådana omständighetar känner sig olycklig och hellre ville företaga sig en Grönlandsresa på 3 år än stanna i ett sådant hem.

e) Måttlighet.

Det är en känd sak, att mycken okunnighet är rådande bland äkta makar i allmänhet och nygifta isynnerhet angående det fysiska i äktenskapet eller könslifvet. I mycket annat, som rör deras äktenskapliga samlif, hafva de fått någon kunskap eller upplysning, men i fråga om denna sak ha deras fostrare och lärare troligen af falsk blygsel låtit dem lefva i okunnighet till stor skada för deras äktenskapliga lycka.

Emellertid är icke könsdriften i och för sig en syndig begärelse, såsom mången tror, utan den är af Gud nedlagd i menniskonaturen i och för menskligheten fortplantning. Men den kan urarta och blifva till förbannelse i stället för till välsignelse. Att tillfredsställa denna drift utom äktenskapet är, såsom alla veta, synd och orätt och följaktligen strängt förbjudet i den heliga skrift. Inom äktenskapet deremot är ett måttligt och på samma gång förnuftigt umgänge tillåtet för att icke säga befaldt. Derom säger Paulus: »Mannen gifve hustrun den skyldiga ömheten, och sammalunda äfven hustrun mannen. Hustrun har icke magt öfver sin egen kropp utan mannen; sammalunda har icke heller mannen magt öfver sin egen kropp utan hustrun. Afhållen eder icke ifrån hvarandra om icke tilläfventyrs efter öfverskommelse till en tid, att I mån hafva ledighet till bönen, och kommen så åter

tillsammans, på det att Satan icke må fresta eder för eder okyskhets skull».

När så är förhållandet, ligger fara för handen, isynnerhet för nygifta, att i detta afseende lefva omåttligt, hvarigenom deras kropp tager skada och deras afkomma blir sjuklig och svag. Derigenom blifva de ock retliga till lynnet, dystra till sinnet och otåliga på hvarandra. Det, som kunde blifva till nytta och glädje, blir nu till skada för både kropp och själ och en anledning till disharmoni. Här hafva Syracks ord sin tillämpning: »Pröfva hvad din kropp sund är, det gif honom, och se hvad honom osundt är, det gif honom icke».

Men det är icke nog med att omåttlighet i berörda afseende är skadligt för makarna sjelfva och deras barn, utan det är äfven syndigt, ty kroppen är den heliga Andes tempel, och »den, som forderfvar sin kropp, honom skall Gud förderfva», säger apostelen. Dock gäller det å andra sidan, att makarna se till, att de icke på ett otillbörligt sätt undandraga sig för hvarandra, utan i kärlek komma öfverens om att följa Guds — och naturens lagar, för såvidt möjligt är — och Gud skall välsigna dem med mycken glädje och frid. Härom vore mycket att säga, men som ämnet är af så grannlaga natur, måste jag nu sätta punkt.

f) Harmoni i barnuppfostran.

Om nu äktenskapet välsignas med barn, så blifva makarna derigenom mera förbundna med hvarandra och i kärlek sammanfogade till ett, ty »barn äro en Herrans gåfva och lifsfrukt är en skänk». De om-

huldas ock derför såsom makarnes dyrbaraste skatt, såsom himmelska sändebud, såsom de skönaste juveler. Visserligen finnes det föräldrar, som icke så synnerligen älska sina barn, utan tvärtom anse dem såsom syndastraff, men dessa onaturliga föräldrar höra lyckligtvis till undantagen. Och önska de undfly den tillkommande vreden, så måste de grundligen omvändas.

Om välsignelsen af barn i familjen säger en författare, T. Binney: »Jag är glad åt barn. Jag anser dem för verldens poesi, för de friska blommorna vid hemmets härd; de likna små besvärjare, som genom sin »naturliga magi» framkalla sådant, som förnöjer och lyckliggör menniskor af hvarje slags rang inom samhället och utjemnar de skilda samhällsklasserna. Om de också hafva med sig oro och bekymmer och ofta blifva orsak till sorg och bedröfvelse, skulle vi reda oss ganska dåligt utan dem. Tänk blott om vi aldrig skulle få se några andra än fullvuxna män och qvinnor! Huru skulle vi då icke längta efter att få se ett enda litet barnansigte? Hvarje barn kommer till verlden likt en hitsänd profet, en förkunnare af goda budskap med uppdrag »att vända fädernas hjertan till barnen» och bringa »de olyckliga till de rättfärdigas förstånd». Ett barn förmildrar och renar hjertat, värmer och försmälter det genom sin vänliga närhet; det riktar själen genom nya känslor och väcker derigenom sådant, som befordrar dygdens tillväxt. Det är en ljusstråle, en kärlekens brunn, en lärare, hvilkens undervisning få kunna motstå. Barnen leda oss tillbaka från mycket sådant, som uppammar och närer sjelfviskheten, som afkyler känslorna,

gör våra seder råa och förhärdar hjertat; de göra hemmet gladt, föröka kärleken, lifva till ansträngning, uppfylla med hopp och mod samt upplifva och underhålla kärleksgerningar under lifvets dagar».

Emellertid är barnauppfostran en svår konst, som många föräldrar alldeles sakna och derför totalt misslyckas i barnauppfostran. Ock då blifva barnen naturligtvis till plåga för föräldrarna, i stället för att de skulle varda till välsignelse och glädje.

Många tro dock på grund af sin oerfarenhet, att det går mycket lätt att uppfostra barn till lydnad och dygd; ja, det är ofta sant, som Spurgeon säger, att ingen är bättre att uppfostra barn »än gamla mamseller». Unga makar tänka äfven, innan de ännu fått pröfva på, att barnauppfostran är visst ingenting att bekymras öfver. Derför vandra de vanligtvis lugnt fram till skådeplatsen för sin praktik, utan att dessförinnan inhemta någon teoretisk kunskap eller insigt. De likna en byggmästare, som utan ritning eller plan uppför ett hus. De hugga i vädret, de arbeta på måfå — och totalt misslyckas!

Men att lefva i okunnighetens mörker i detta stycke är en svår synd, ty nu finnes god tillgång på böcker öfver detta ämne, hvilka äro skrifna af erfarna och kloka män och qvinnor. Och den, som älskar sina barn och önskar lefva ett gladt och lyckligt familjelif, bör icke försumma att läsa dessa böcker. Huru många är det icke, som köpa och läsa böcker, som handla om hästars uppfödande och skötsel, om jordbruk och skogshushållning och andra profana ämnen, men hafva hvarken råd eller lust att köpa och läsa en bok, som rör deras barns uppfostran för tid och evighet! Detta

är ett bakvänd förhållande. Ja, många föräldrar säga t. o. m. att om ej barnen sjelfva vilja »folka» sig eller fostra sig så — icke känna de någon råd! Eller ock säga de »att om icke Gud kan göra folk af dem, så icke kunna de göra något deråt!» Och på så sätt trösta de sig, slå sig i ro angående barnen och deremot egna sig med all kraft åt sina jordiska sysselsättningar, lemnande barnen vid för våg, låta dem springa vildt bland hvilka barn som helst. Under sådana förhållanden är det icke underligt, om barnen blifva förderfvade och åstadkomma förödelse och nöd i hemmet. Må derför Gud få uppväcka alla föräldrar till nit och allvarlig omtanke om barnens uppfostran till lydnad och dygd!

Det finnes visserligen föräldrar, som med allvar beflita sig om sina barns fostran, men göra det på ett förvändt sätt eller ock börja för sent. Och dessa göra mera skada än gagn. Mrs S. Wesley, som sjelf fostrat många barn och lyckats förträffligt säger derom: »För att utbilda barnens förstånd är det första man har att göra *att öfvervinna deras egenvilja.* Att undervisa förståndet är ett verk som tiden utför och detta måste, då fråga är om barn, ske ganska långsamt och gradvis, allt eftersom de äro i stånd att fördraga det; men viljans underkufvande måste företagas med ens; *och ju förr det sker desto bättre;* ty om man försummar att rätta i tid, skall man fostra ett egensinne och en envishet, som knappast någonsin skall kunna kufvas, och ej utan användande af en stränghet, som är lika smärtsam för föräldrarne som för barnen. Enligt verldens omdöme gälla *sådana* föräldrar för att vara ömma och goda, som jag skulle vilja kalla för grymma, ty

de tillåta sina barn att tillegna sig sådana vanor, som de väl veta en gång måste brytas. När ett barns egenvilja är kufvadt och det blifvit nödgadt att vörda och frukta sina föräldrar, då kunna en mängd barnsligheter och oriktigheter förbises. Några kan man då helt enkelt se öfver med, under det man mildt tillrättavisar andra; men ingenting som skett af öfverläggning må förlåtas utan sådan tuktan, strängare eller mildare, som förbrytelsens beskaffenhet och omständigheter fordra. Jag yrkar på att barnens egenvilja må brytas i tid, ty detta är den enda starka och förnuftiga grundvalen för en religiös uppfostran, utan hvilken både befallningar och exempel blifva utan verkan. Men så snart detta är genomfördt, då kan ett barn ledas genom sina föräldrars förnuft och fromhet till dess barnets eget förstånd till mognad och religionens grundsatser slagit rot i själen».

Men det är lika nödvändigt, att makarne äro öfverens i sin uppfostringsmetod för att lyckas i sin barnauppfostran, som för att kunna lefva ett lyckligt familjelif sinsemellan. I annat fall blifva barnen, som borde utgöra en innerlig föreningslänk mellan föräldrar, en den största anledning till nya stridigheter och tvister.

Om t. ex. den ena af föräldrarne tager barnet i försvar, då den andra vill näpsa det för dess olydnad, så är det klart, att ett sådant beteende inverkar menligt, icke endast på barnet och dess fostran till lydnad, utan äfven på den, som ville aga det. Eller om den ena af makarna är redobogen att vid barnets minsta förseelse använda riset såsom det enda brukbara fostringsmedlet och den andra inför barnets ögon

bekämpar denna metod såsom oriktig, så inverkar äfven detta skadligt. Må derför makarna i enrum först komma öfverens om rätta metoden att uppfostra sina barn och sedan harmoniskt och kärleksfullt tillämpa sin vetenskap. Orätt är det ock, att den ene af makarna har ett barn kärare än det andra, eller att båda ha sina särskilda sskötebarn. Då uppstå ovilkorligen slitningar och ledsamheter, ty att hvar och en håller med »sin älskling» i en förekommen tvist mellan dem är under sådana förhållanden sjelfklart, och då komma både barnen och föräldrarne »i lufven på hvarandra». Och hemmet varder förvandladt till en röfvarekula, istället för en fridens boning.

Om man betraktar många hem och familjer skall man finna mycken oreda och tvist, oaktadt makarne äro troende och deras äktenskap började med alla förutsättningar för ett lyckligt familjelif, men, emedan ingen harmoni blef rådande i deras barnauppfostran, blef hemmet en skådeplats för ett oaflåtligt inbördes krig.

Må derför alla kristna föräldrar med allvar beflita sig om att komma öfverens om barnauppfostran, så skola de derigenom undkomma många framtida sorger!

* * *

Till sist vill jag bedja läsaren att öfverse med mina brister i bokens stilisering, men på samma gång noggrant följa de praktiska råd, som här i all korthet blifvit framhållna, ty de äro inga kammarteorier, utan plockade på erfarenhetens vidsträckta fält. Och

den, som följer mina råd, skall bereda sig en ljus och lycklig framtid och blifva till välsignelse för både detta och det tillkommande lifvet.

Vore ingen vän mig nära,
Delte ingen sorg och ro.
O, hur tungt att lifvet bära,
Ensam i ett ödsligt bo.
Jorden vore ökenlik,
Om ej likt en ljuf musik
Städse kära röster hördes,
Och på varma läppar fördes
Ord från ett beslägtadt bröst,
Till min glädje och min tröst.

Gud, till dig jag tacksam blicke!
För den fröjd mig vänskap ger.
Mild och ren den vederqvicke!
Mödans dag: Derom jag ber.
Må till den jag sluta mig,
Som sig helgat helt åt dig!
Må jag lefva, verka, strida,
Blott vid fromma vännens sida!
Stödjande hvarann vi gå
Att din ljusa himmel nå.

Pressens omdöme om 1:sta upplagan:

»Boken innehåller så helsosamma lärdomar att de ej kunna betalas med penningar. Vi rekommendera derför denna bok på det allra bästa. Måtte hon få många läsare, som af henne taga råd och vinkar och följa dem, så skall denna lilla bok varda till stor välsignelse.»

Hemlandsposten.

»Detta lilla häfte som i flera kap. afhandlar den vigtiga äktenskapsfrågan, dess natur och ändamål, är utaf ett mycket intrössant och lärorikt innehåll. Författaren behandlar sitt ämne på ett ganska klart och mångsidigt sätt och talar alltid oförblommeradt, så att hvar och än kan förstå hvad han menar. Unga personer, som stå färdiga att välja följeslagare genom lifvet eller redan ha ingått i äktenskap, hafva hvarjehanda att läsa och behjerta här.»

Sanningsvittnet.

»I denna lilla skrift har författaren på ett enkelt och rättframt sätt framhållit vilkoren för ett lyckligt äktenskap. Boken är lättläst och innehåller många värdefulla lärdomar. Den som läser den och lyder dess råd får en ovärderlig ersättning för de få ören boken kostar.»

Svenska Sändebudet.

»Boken är af det värde att vi med skäl kunna rekommendera henne — — —» *Hemlandsvännen.*

»Ett lyckligt äktenskap» är namnet på en i dagens n:r annonserad bok, som är synnerligen värdefull, på hvilken vi önska fästa läsarens särskilda uppmärksamhet. Boken innehåller på hvarje blad många helsosamma lärdomar — — Boken bör derför få många läsare. Vi rekommendera henne på allra bästa. *Kristinehamns-Tidningen.*